

Justitiedepartementet

Yttrande – betänkandet Åtgärder för tryggare bostadsområden (SOU 2023:57)

Justitiedepartementet har inbjudit Örebro kommun att lämna yttrande över betänkandet Åtgärder för tryggare bostadsområden (SOU 2023:57).

Sista svarsdag är den 22 december. Med anledning av att tidplanen för det aktuella lagstiftningsprojektet är snäv har inte Justitiedepartementet möjlighet att bevilja förlängd svarstid. Däremot har departementet meddelat att Örebro kommuns yttrande ändå kommer att beaktas om det inkommer direkt efter beslut den 16 januari 2024.

Nedan följer Örebro kommuns synpunkter.

Örebro kommun instämmer i utredningens bedömning att de föreslagna förändringarna kan förväntas leda till att boende- och närmiljön blir tryggare för hyresgäster generellt. Förslagen bör kunna bidra till bättre förutsättningar att komma till rätta med brottslighet i fastigheter och lokaler som skapar otrygghet i bostadsområden. Örebro kommun är också positiv till förslagen som innebär att fastighetsägare ska ha möjlighet, och incitament, att arbeta aktivt med trygghetsfrågor.

Betänkandet fokuserar i huvudsak på sanktioner mot hyresgäster som begår brott och mindre på de resurssvaga målgrupper som indirekt påverkas av utredningens förslag, exempelvis barn och personer med funktionsnedsättning. Örebro anser att utredningens konsekvensanalys är bristfällig, både i ett barnrätts- och kommunperspektiv. Örebro kommun bedömer dessutom att de föreslagna förändringarna kommer att innebära ökad hemlöshet, även för barn, vilket i sin tur kommer att påverka kommunernas verksamheter och kostnader. Detta problematiseras inte i alls i konsekvensanalysen. Därför anser Örebro kommun att utredningen behöver utveckla och fördjupa konsekvensanalysen i det fortsatta arbetet med förslaget.

5.2 Fastighetsägares arbete för ökad trygghet bör beaktas vid hyressättning

Det är positivt att fastighetsägare ska ha möjlighet, och incitament, att arbeta aktivt med trygghetsfrågor. Örebro kommun ser dock en risk att de höjda hyror som blir en konsekvens av det trygghetsskapande arbetet kommer att exkludera människor – exempelvis de lever i socialt utanförskap och/eller med psykisk ohälsa och har minimala ekonomiska resurser – från dessa bostäder.

5.6 Tillsynsansvaret vid brott i omgivningen

Enligt förslaget ska hyresgästen ha ansvar för att hålla noggrann tillsyn över personer som hör till hushållet, gästar hyresgästen eller inryms i lägenheten. Här vill Örebro kommun uppmärksamma målgruppen med funktionsnedsättning. Det är inte ovanligt att den här målgruppen blir riktade mål för personer med missbruk och/eller kriminellt beteende. Personer med funktionsnedsättning har svårt att värja sig mot att andra ockuperar deras bostad och de har små möjligheter att ta det ansvar som betänkandets förslag kräver. Förslaget innebär därför att fler ur denna målgrupp kan bli uppsagda från sina hyreskontrakt än tidigare. Utöver att det får konsekvenser för individen kommer det även att få konsekvenser för de kommunala verksamheterna, vilket betänkandet inte belyser i tillräcklig utsträckning.

9 Konsekvensanalys

Barnrättsperspektivet (s. 211)

Utredningen framhåller på flera ställen att betänkandets förslag är förenliga med FN:s barnkonvention och Europakonventionen. Så även i utredningens konsekvensanalys i ett barnrättsperspektiv. Örebro kommun vill dock poängtera att allt fokus läggs på barns (som grupp) generella trygghet i bostadsområdet, men det saknas en tyngd i argumenten för hur förslagen är förenliga med barnkonventionen för de enskilda barn som faktiskt blir berörda av en avhysning, förlorar sin bostad och blir hemlösa. Örebro kommun anser att en sådan konsekvens strider mot barnkonventionen. Tillgång till en bostad är dessutom en förutsättning för att barn ska kunna tillgodogöra sig sina andra rättigheter, såsom rätten till social trygghet och utbildning. Att bryta mot barns rätt till en trygg bostad kräver att det finns ett tydligt skyddsnet med snabba kompensatoriska åtgärder för att minimera konsekvenserna för de barn som blir berörda, exempelvis barnanpassade akutboenden men framförallt mer långsiktiga boenden. Konsekvenserna för både barn och föräldrar att bli av med sin bostad kan bli många och påfrestningarna stora, vilket inte alls problematiseras i betänkandets konsekvensanalys.

I konsekvensanalysen framhålls att forskning visar att uppväxtområdet spelar stor roll för barns livschanser samt att barn påverkas starkare av områdeseffekter än vuxna. Här vill Örebro kommun tillägga att forskning även

visar att barn i betydligt högre grad än vuxna har en stark anknytning till sin bostad (inte bara till sitt bostadsområde). Konsekvenserna av att ett barn tvingas flytta, eller ännu värre bli hemlös, är därför mer allvarliga för ett barn än för en vuxen person.

Mot bakgrund av den fjärde Genève-konventionen, artikel 6 i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna som anger att ”var och en har rätt att överallt erkännas som en person i lagens mening” anser Örebro kommun att det är problematiskt att lagförslaget medger konsekvenser för en grupp människor när det är en enskild individ som begår brott (”kollektiv bestraffning”).

I konsekvensanalysen framhålls även att de föreslagna förändringarna kan innebära att barn kortsiktigt förlorar sitt boende, men att en sådan situation ska vägas mot eventuella långsiktiga konsekvenser (möjligheter för familjer att få eget hyresavtal). I ett barnrättsperspektiv är det inte rimligt att ett förslag som innebär att ett barn kan förlora sitt boende är förenligt med barnkonventionen med hänvisning till att det eventuellt kan ge positiva effekter på lång sikt.

Sammanfattningsvis behöver utredningen utveckla sin barnrättsanalys med fokus på barn som riskerar att bli hemlösa till följd av de föreslagna förändringarna. Utredningen behöver också förtydliga hur förslagen, och dess konsekvenser, är förenliga med FN:s barnkonvention.

Konsekvenser för kommuner (s. 228)

I konsekvensanalysens kommunperspektiv står att de föreslagna förändringarna inte kommer att öka antalet uppsägningar i förhållande till de uppsägningar som redan förekommer. Därför förväntas inte konsekvenserna bli så stora att de påverkar kommunens bostadsförsörjning. Örebro kommun ställer sig frågande till denna slutsats. Om utredningen inte förväntar sig någon förändring och om antalet uppsägningar inte kommer öka – varför behövs då de föreslagna förändringarna? I motsats till utredningens slutsats gör Örebro kommun bedömningen att de föreslagna förändringarna innebär att kommunerna måste ta höjd för att antalet uppsägningar kommer att öka samt att barn kommer att bli berörda. Örebro kommun ser också en risk att fler människor blir hemlösa, både i hemlöshetsituation 1 och 4 enligt Socialstyrelsens definition. Detta kommer i sin tur påverka de kommunala verksamheterna och kräva resurser.

Jämställdhet mellan kvinnor och män (s. 233)

I denna del av konsekvensanalysen skriver utredningen att det är betydligt vanligare att kvinnor känner sig otrygga i det egna bostadsområdet och stöd tas i statistik från Brås nationella trygghetsundersökning. Utredningens bedömning är att förslagen väntas få positiv effekt för kvinnor. Örebro kommun ser dock en påtaglig risk att kvinnor även kan påverkas negativt att de

föreslagna förändringarna. Främst i fall där våld inte förekommit eller kunnat bevisas och att kvinnorna blir oskyldigt bestraffade genom vräkning. Detta borde få ta en större del och utvecklas i utredningen.

Konsekvenser för det kommunala bostadsbolaget

Sammantaget ger de föreslagna förändringarna hyresvärdar en större verktygslåda att agera med. Det finns möjligheter med de nya förslagen, men även utmaningar och risker.

Bedömningen är att de föreslagna förändringarna i ett inledningsskede innebär ett ökat av antal varningar, anmodan om uppsägning och uppsagda hyresavtal. Att bevisningen fortfarande ligger på hyresvärden kommer fortsatt vara en utmaning.

I bostadsbolagets perspektiv är det positivt med möjligheten att väga in trygghetsåtgärder i hyressättningen. Hyresgäster värdesätter tryggheten högt och den kan anses påverka både attraktiviteten och bruksvärdet på bostaden. Redan idag arbetar Öbo med trygghet på många olika sätt i bostadsområdena, vilket både är resurskrävande och kostsamt. Öbo är gärna med och bidrar i det fortsatta arbetet för att sätta formerna omkring detta.

De nya förslagen ger hyresvärdar större möjligheter att agera och med ett kraftfullare lagstöd än tidigare, men det kommer inte vara en skyldighet. Dock kan det komma att ställas höga krav både från allmänheten och från hyresgäster att hyresvärdar faktiskt ska agera och driva den här typen av ärenden. Om hyresvärdar ska driva den här typen av ärenden medför det en risk för medarbetarna. Därför är det viktigt att det finns tydliga regler och rutiner för hur dessa ärenden ska hanteras, eftersom det blir en säkerhetsfråga för medarbetare vid uppsägningar. Den här problematiken nämns i betänkandet, men det behöver förtydligas hur hanteringen ska ske i praktiken.

Precis som utredningen skriver är det viktigt med en tydlig samverkan mellan kommun, polis och hyresvärd vid uppsägningar av den här typen, bland annat för att motverka att samma problematik etablerar sig på samma sätt i ett annat område. Det är exempelvis viktigt att veta vart de uppsagda tar vägen för att det ska vara möjligt att förebygga liknande kriminell etablering på en annan plats.

John Johansson (S)
Kommunstyrelsens ordförande
Örebro kommun